

Ontmanteling Suralco emplacement en impact op Surinaams bedrijfsleven

De in de kop van dit artikel vermelde was het onderwerp van onze laatstgehouden ondernemersavond waarin circa 100 ondernemers en andere belangstellenden hebben geparticipeerd. KKF Voorzitter Jayant Padarath die de discussieavond opende zei dat de KKF behoefte heeft aan feedback om inzichten van ondernemers te kunnen meenemen in de organen waar zij het bedrijfsleven moet vertegenwoordigen m.b.t. onderhavige materie. Pierre Van Zichem die de discussie leidde gaf aan dat input van ondernemers heel belangrijk is voor het formuleren van standpunten dienaangaande naar de regering.

MOU

Het Ministerie van Handel en Industrie (onder Minister Welzijn) heeft met de Suralco een MOU getekend inzake een door de Suralco te initiëren Paramaribo Industrie Center (PIC). Kern hiervan is dat de bauxietraffinerij wordt ontmanteld en er ter plekke een industrie park wordt opgezet, met de Suralco als Landlord. De KKF is gevraagd om een vertegenwoordiger af te vaardigen voor de PIC onderhandelingscommissie. De KKF heeft haar bestuurslid Pierre Van Zichem onder voorbehoud afgevaardigd om haar te vertegenwoordigen. Het voorbehoud is verwoord in een schrijven aan de voormalige Minister Welzijn waarvan de deelttekst hieromtrent navolgend wordt geïnterpreteerd: "De KKF vindt het trouwens opmerkelijk dat u een onderhandelingscommissie welke doorgaans uitvoerende taken heeft, tegelijkertijd de rol van adviesorgaan van de Minister toebedeeld. De KKF draagt haar bestuurslid dhr Pierre Van Zichem voor ter invulling van de beschikbaar gestelde deelname aan de PIC onderhandelingscommissie. De deelname in de betreffende commissie vanuit de KKF is onder embargo. De mogelijke bestemmingswijziging van het onderhavige terrein maakt integraal deel uit van de te amenderen cq te ontbinden Brokopondo overeenkomst, welke een ultieme aangelegenheid van de Uitvoerende en Wetgevende macht betreft. Wij stipuleren dan ook een mogelijke overdracht van het terrein met opstellen aan de Staat Suriname, onderdeel te doen zijn van de te amenderen Brokopondo overeenkomst. De KKF is nochtans voorstaander van de overdracht van de Bauxiet Raffinaderij in de staat waarin het zich bevindt voor continuering van de bauxietsector binnen eigen gelederen en reikwijdte. In het verlengde hiervan zijn wij dan ook geen voorstaander van de arrangementen met de zelfde bedrijvengroep voor het bevroren van de bauxietvoorraden van het Bakhuisgebergte. Voorts is de energievoorziening van een Industriepark een basisvoorwaarde voor het kunnen ontwikkelen van industrieën. De huidige plant wordt van energie voorzien vanuit de Afobakacentrale. De per ommegeande overdracht van de stuwdam en toebehoren aan de Staat Suriname en wel om niet, is voor de KKF eveneens een integraal onderdeel van het ontbinden van de Brokopondo overeenkomst. De KKF benadrukt dat er voor het ontwikkelen van industrieparken afdoende mogelijkheden bestaan in de Staat Suriname. Daarnaast is de KKF geen voorstaander van de toekenning van de functie van Landlord van een Surinaams industriepark aan een buitenlandse onderneming, al dan niet onder Surinaams zakelijk recht in de vorm van een beheers NV. De KKF wenst met haar deelname in de Commissie aan te merken zich te willen doen informeren omtrent aangelegenheden het bedrijfsleven rakende, doch benadrukt dat wij daarmee geen stilzwijgende instemming verlenen aan uw beleidsvoornemens terzake."

Standpunt KKF

Van Zichem zei dat er sinds zijn toetreding tot de PIC commissie slechts één meeting terzake door het Min. van HI&T is geweest. Er is wat documentatie uitgewisseld maar er is geen nadere berichtgeving omtrent een vervolgtraject. Robert Ameerali, adviseur van de KKF, stelde dat in principe er een getekende overeenkomst tussen Min HI&T en de Suralco is nog voordat de Brokopondo overeenkomst waar de raffinaderij deel van uitmaakt, bij wet is gewijzigd dan wel ontbonden. De opvattingen van de KKF zijn op basis van de interne feedback door gecommuniceerd naar Min HI&T als aanloop naar de DNA wetswijziging. Wanneer de ontmanteling van de raffinaderij nog voordat de wet bij DNA is herzien wordt ingezet, dan is het van belang de externe feedback van het ondernemersveld te vernemen voor vervolgstappen vanuit de KKF, omdat zij tenslotte de opvattingen van het veld moet vertolken. De KKF ziet namelijk de wetswijziging in DNA als het ultiem moment voor het aandragen van aandachtspunten; dit ongeacht de MOU of overeenkomsten die getekend zijn door de onderhandelingscommissie en of het Ministerie van HI&T. De KKF gaat derhalve niet uit van een voldongen feit door handelingen van de onderhandelingscommissies en Ministers, maar acht slechts de wetswijziging in de DNA als voldongen feit. Tot dan is er ruimte voor ondernemers om dmv discussie, en andere communicatie kanalen de opvattingen van het bedrijfsleven aan de KKF kenbaar te maken. Aan de ondernemers werd daarom gevraagd op de besprekingspunten aangaande de bauxietindustrie in te gaan en vrijelijk hun standpunten kenbaar te maken. Moet de bauxietindustrie worden gecontinueerd, zo ja op welke wijze: grondstof leverancier, halffabricaat export, export van eind product? Op welke wijze moet daar invulling aan worden gegeven en op welke wijze wensen ondernemers daarop in te spelen. Veel ondernemers hebben hun wensen middels vraagstellingen geformuleerd. De ruimte is ook geboden aan ondernemers die niet in de plenaire hun bijdrage wilden doen om dat in kleiner verband aan bestuursleden te kunnen doen. Ook de elektronische correspondentie wordt gehonoreerd. Hierdoor hebben ondernemers die niet aanwezig konden zijn toch de gelegenheid zich uit te spreken.

2 Mou's

Een aanwezige milieu consultant vroeg om in het kort de inhoud van de MOU te behandelen en daarbij de voorzorg mbt milieu schade en herstel te belichten. Ameerali ging hierop in en stelde dat het 2 MOU's betreft die handelen over 2 verschillende aspecten die een onlosmakelijk verband met elkaar hebben. De ene is op regeringsniveau en de andere op ministerieel niveau.

1. Regeringsniveau: de Staat Suriname dtkv de onderhandelingscommissie waar dhr Sardjoe de Voorzitter van is, onderhandelt met Alcoa over de beëindiging, dan wel wijziging van de Brokopondo overeenkomst. Demolition terms worden in dit kader meegenomen en de bijdrage die ondernemers of lokale experts daarbij kunnen leveren is nog niet bekend.

2. Ministerieel niveau: De Minister van Min HI&T heeft separaat onderhandeld met de Suralco omtrent de aanwending van het terrein waar de raffinaderij nu staat voor een industriepark, m.n. Paramaribo Industrie Centre, in beheer van de Suralco. De PIC commissie in ingesteld nadat de Minister de PIC MOU heeft getekend. De KKF stipuleerde het niet richtig te vinden dat er in deze fase over een PIC wordt onderhandeld met de Suralco en wel buiten de onderhandelingen omtrent de beëindiging van de Brokopondo overeenkomst om. Een van de onderhandelingspunten behoort namelijk te zijn dat het totale complex van de raffinaderij inclusief het emplacement alsook de havenfaciliteit als onderdeel van de (milieu) compensatie om niet aan Suriname wordt overgedragen. Door op voorhand verbintenissen aangaande dit complex aan te gaan, ondernemen je als land je eigen onderhandelingsvoorwaarden. De voorzitter van de onderhandelingscommissie, Dilip Sardjoe, die zich onder de aanwezige ondernemers bevond lichtte het volgende toe: De overeenkomst is nog niet beëindigd. De onderhandelingscommissie is nog in overleg met advocaten, waarna het naar het parlement wordt opgestuurd. In de MOU met de Alcoa is opgenomen dat de Afobakadam op 31 mei 2019 wordt overgedragen aan Suriname. De onderhandelingscommissie gaat over de ontmanteling van de raffinaderij, remediation plan, environmental plan enz. Min HI&T en de Suralco hebben vastgelegd dat ze delen van de raffinaderij zullen gebruiken om nieuwe fabrieken te accommoderen voor andere industrieën.

Vragen/opmerkingen

Ondernemers hebben uiteenlopende vragen gesteld over het milieu, veiligheid en technische aspecten die een rol spelen. Ook de conditie van de dam werd aan de orde gesteld, hoe de veiligheid wordt gegarandeerd en of het risico management optimaal is indachtig de gevolgen van dambreuken in het buitenland. Ook de mogelijke aanleiding van de sluiting van de raffinaderij werd aan de orde gesteld. Heeft de sluiting te maken gehad met ongunstige perspectieven, feasibility alsook het gebruik van aluminium wordt vervangen door lichtere legeringen en andere componenten? Aan een terzake deskundige in de zaal werd gevraagd of de plant zoals het er nu bij staat, weer opgestart kan worden? Het antwoord was positief. De opstart zal wel een flinke herinvestering met zich meebrengen, ook al omdat de plant niet op de juiste wijze tot stilstand werd gebracht vanwege de permanente stillegging als uitgangspunt. De plant is de laatste 2-3 jaren cost prohibitive draaiende gehouden. Noodzakelijk onderhoud zoals moesten om de operatie vlot draaiend te houden zijn bewust uitgesteld en zelfs achterwege gelaten. Het systematisch nalaten om vanaf ±2011 noodzakelijke investeringen te doen, resulteerde in een cost square increase als het ging om bauxietverwerking. Ondanks de onverantwoorde wijze van stillegging kan de plant technisch gezien wel opgestart worden. De kosten voor de herstart wegen niet op tegen de kosten van het opzetten van een nieuwe raffinaderij, ook al zou het om een super moderne te bouwen fabriek gaan, de bestaande voldoet voor onze situatie nog best en moet behouden worden. Binnen de impact van de ondernemers bekeken is de ontmanteling een grotere set back dan de business opportunity van het bouwen van een nieuwe raffinaderij of een industriepark.

Ontmanteling

Sardjoe stelde resoluut dat de plant ontmanteld zal worden en refereerde naar een aanwezige vertegenwoordiger van een lokale onderaannemer in deze operatie. Hij stelde dat er bauxiet moet zijn om een raffinaderij draaiende te houden. De terzake deskundige deed dit argument door te stellen dat Suriname nog voor jaren over bauxiet voorkomens beschikt. Er zijn inmiddels moderne cost efficient modaliteiten om hoogwaardig erts over grote afstanden te transporteren, dus van het Bakhuisgebergte naar Paramaribo. Een ondernemer vroeg welke opportuniteiten er voortvloeien uit de ontmanteling van de raffinaderij omdat ervan uitgegaan mag worden dat daar reeds onderzoek naar is geweest. Een andere aanwezige opperde dat de bauxietindustrie vooralsnog vanuit een mineral perspectief is bekeken. We hebben over de hele wereld mineral industrieën en metal industrieën. Het ontmantelen van de plant ontnemt kleine bedrijven de mogelijkheid de metaal industrie op gang te brengen. De effecten van ontmantelen behoren daarom in de onderhandelingen te worden meegenomen. Voorts werd de nationalisatie van de fabriek aan de orde gesteld. Er werd betoogd dat nationalisatie socialistisch klinkt, maar dat nationalisatie uit strategische overwegingen ook in democratieën geen onbekend fenomeen is. De grondslagen kunnen van uiteenlopende aard zijn van behoud van werkgelegenheid tot spin off naar andere industrieën en economische activiteiten. In dit specifiek geval zou om meerdere redenen een al cost principe van restart van de raffinaderij moeten worden overwogen om daar aanvullende industrieën van het aluminium product te ontwikkelen. Feasibility is hierbij dan niet de uitsluitende factor maar een katalyserende factor. Het is belangrijk de omslag te maken van rode lopers voor multinationals naar het faciliteren en aanmoedigen van lokale ondernemers om kapitaal en kennis in huis te halen om zelf de industriële ontwikkeling ter hand te nemen. Er werd gesuggereerd dat de Suralco niet zal toestaan dat Suriname zelf de aluminium industrie en voortvloeiende industrieën ter hand neemt. De Alcoa had de intentie in het Midden-Oosten te investeren maar vanwege de onrust in die regio wordt Suriname toch nog als optie beschouwd. Aanvullend werd te berde gebracht dat het tijdens de operationele periode van de raffinaderij en smelterij niet tot andere industrieën is gekomen. Zo werd gesteld dat Suralco niet wilde meewerken dat wij die hete brij van de smelterij zouden verwerken tot metaalplaten en die als product te exporteren. De metaalproductie is daardoor niet verder ontwikkeld. Gevraagd werd welke veranderingsfactoren hier nu wel toe zouden moeten leiden.

Mindshift

Een terzake deskundige in de zaal ging hierop in en stelde dat het belangrijk is een mindshift in place te hebben voor het in eigen beheer continueren van de bauxietindustrie. Allereerst is het van belang zaken op een juiste wijze met de Alcoa / Suralco af te handelen. De expertise van Suralco zal nodig zijn en hun patenten binnen de aluminium industrie noodzakelijk dat zij in verdere operaties worden geïncorporeerd. Voorts stelde hij dat er door de tijden heen wel degelijk andere industrieën van de grond zijn gekomen. Deze zijn echter om uiteenlopende redenen doodgebloed, een belangrijke factor daarbij was het tekort aan energie. Inmiddels zijn er meerdere oplossingsvoorstellen voor vergroten van de lokale energie capaciteit. Het vereist out of the box denken om de bauxietindustrie in eigen beheer te continueren. Vanuit een financieel perspectief bekeken zal zowel Alcoa als Suriname geen 1 cent hoeven te steken in deze investeringen. Het bedrijfsleven kan de investering gezamenlijk ter hand nemen.

Energie

Een ondernemer vroeg welke mogelijkheden ondernemers zullen hebben om goedkope energie te verkrijgen door de naturalisatie van de dam. Dhr Sardjoe zei hierop dat de stroomtarieven die we nu betalen al heel laag zijn en dat het grootste deel door de overheid wordt gesubsidieerd. Als geruststelling inzake de veiligheid van de dam gaf hij te kennen dat de dam voor US\$100 miljoen is verzekerd in het buitenland en er zijn constant inspecties om calamiteiten uit te sluiten. Dus als de dam overgenomen wordt door de staat Suriname gaat de inspectie op een of ander manier ook door. Op de vraag als er voor Surinaamse ondernemingen opportuniteiten zijn bij het ontmantelingsproces van de raffinaderij, zei dhr Sardjoe dat Suriname niet de knowhow heeft om dit te doen. Vandaar dat de internationale markt is opgegaan en Surinamers slecht als onderaannemers kunnen participeren.

Veiligheid

Er werd geopperd dat er in de industriebranche zowel voordelen als nadelen zijn, maar de vraag die eruit voortvloeit, is of de ontmanteling van de raffinaderij wel veilig is. Een ander stelde nazaat te zijn van een belendende plantage en activiteiten van ingraven van toxisch materiaal waar te nemen. Wie waakt daarover? Een Kamerlid benadrukte het belang van het betrekken van Nimos bij de ontmanteling. De ontmanteling betreft naar bekomen informatie de fabrieksdelen op vrije hoogte van circa 60 meter en behelst de ontmanteling van ondermeer asbest. De export van bauxieterts welke door Grascalco en Guyana naar Rusland heeft geen voortgang vanwege sancties door de USA aan Rusland opgelegd, de voorraden kunnen worden ingezet voor de toevoer van grondstoffen aan de raffinaderij. Indien nodig met enige aanpassing voor verwerking van de lage kwaliteit erts en het extraheren van andere mineralen voor verdere verwerking. Wij moeten onze ontwikkeling zelf ter hand nemen en daartoe de randvoorwaarden scheppen. Er werden enkele concrete metaal industriële opties genoemd als voortvloeisel van de mineralen productie zoals de medicijnen verpakking, luchtvaart componenten, elektronica en meer.

Non-sustainable

Een deskundige opperde retorisch de vraag hoe je als natie het land wilt inrichten. Paramaribo is volgens hem razendsnel een non sustainable city aan het worden. Hij benadrukte de noodzaak tot het ontwikkelen van nieuwe stedelijke urbane centra. Een van de kernpunten hiertoe is werkgelegenheid. Door het uitvallen van de raffinaderij vervalt de omgeving tot een ghost city. Hij benadrukte tevens de meerwaarde van behoud van de bauxietindustrie en ziet voor toegevoegde industrieën enorme potentie. De toegevoegde waarde is dat Suriname over enorme capaciteiten kwalitatief water beschikt. Dit kan als incentive worden gebruikt bij de ontwikkeling van andere industrieën. De interactie tussen industrieën werd in deze belicht waarbij onder andere het gebruik van elkaars uitstoten zoals bv stoom voor een andere productie. Hij beschikt trouwens over verificerbare informatie dat diplomaten vanuit de VS hebben ontkennd dat de dam op 31 december 2019 aan Suriname wordt overgedragen. Volgens Dhr Sardjoe heeft Alcoa al getekend voor de overdracht van de dam op 31 dec 2019.

Sceptis

Er is scepticisme bij ondernemers omtrent de overtuiging van Sardjoe. Ook zijn stelling dat de hoogte van energie tarieven voor opwekking vanuit de dam door subsidie kunstmatig laag worden gehouden, werd door de adviseur van de KKF weerlegd met de opmerking dat stroom tarieven absoluut lager kunnen en hij noemde daarbij zelfs richtbedragen die mogelijk zijn met het wegvallen van de thermische factor doorrekening van de Suralco. De verdeelsleutel tussen huishoudens en industrietarieven is een regeringsbesluit. De KKF adviseur nuanceerde ook de voldongen omstandigheid die door dhr Sardjoe werd benadrukt door de ondertekening van de MOU. De DNA moet terzake nog worden geaïd.

De discussie werd afgesloten waarna de aanwezigen informeel nog geruime tijd met elkaar van gedachten wisselden. Samen vattend kan worden gesteld dat het Surinaams bedrijfsleven een doorstart van de bauxietindustrie in eigen beheer voorstaat. Een correcte beëindiging van de Brokopondo overeenkomst dtkv DNA is noodzakelijk, ook al voor de definitie welke compensatie wordt toegekend in het verlengde van de voorlopende beëindiging van de bedrijfsactiviteiten. Er is meer communicatie en betrokkenheid gewenst en van de regering wordt verwacht dat zij in nationaal belang handelt met inspraak van relevante actoren. Het standpunt van de ondernemers zal formeel naar de regering worden door gecommuniceerd. RMD